

2023-05-09

TJÄNSTESKRIVELSE

Dnr: UBN-2023-00144

Dnr: KFKS 2023-00410

Motion - Kostnadsfri frukost till Nackas elever i grundskola och gymnasium

Inkom den 24 april 2023 av Alena Jukic (V) och Jan Salomonsson (V)

Förslag till beslut

Utbildningsnämnden föreslår att kommunfullmäktige beslutar följande:

Kommunfullmäktige beslutar avslå motionens två förslag mot bakgrund av de bedömningar som framkommit i utredningen. En frukostpeng kan ses som en förstärkt skol- och programpeng, vilket innebär att samtliga skolor med Nackaelever ska få den förstärkta ersättningen, vilket motsvarar en kostnad om minst 45,8 mnkr (lokalkostnader ej inkluderade). Nacka kommun kan inte heller villkora hur ersättningen som skolorna får ska användas. Utbildningsnämnden anser vidare att tillse att barn och ungdomar får en näringsriktig frukost är en del av föräldraansvaret.

Sammanfattning av ärendet

En motion om kostnadsfri frukost till Nackas elever i grundskola och gymnasieskola har inkommit av Alena Jukic (V) och Jan Salomonsson (V) och kommunstyrelsen har remitterat motionen till utbildningsnämnden och KSVU. Förslagen innebär att alla elever i Nacka kommuns grundskolor och gymnasieskolor ska få kommunalt finansierad frukost och att Nacka kommun förmedlar till staten att man välkomnar inrättandet av statligt finansierad kostnadsfri frukost för alla landets skolelever.

Det finns flera problem med förslagen i motionen. Om Nackas skolor skulle ersättas för att erbjuda elever frukost, kan det ses som en förstärkt skol- respektive programpeng. Det skulle innebära att samtliga skolor med Nackaelever måste få samma ersättning då bidrag ska ges på lika villkor till fristående skolor. Även interkommunal ersättning skulle påverkas. Kostnaden för en frukostpeng skulle motsvara närmare 46 mnkr. Nacka kan inte heller villkora hur skolpengen ska användas.

Det ingår i föräldraansvaret att tillse att barnen får en god start på skoldagen med en fullvärdig frukost, oavsett vilka skälen är för att barnen inte äter frukost (ekonomi,

tidsbrist etcetera). Anordnande av frukost för skolelever skulle dessutom bli ytterligare en pålaga för skolorna.

Utbildningsnämnden föreslår mot bakgrund av detta att kommunfullmäktige avslår motionen.

Förslagen i motionen

Vid kommunfullmäktiges sammanträde den 24 april inkom Alena Jukic och Jan Salomonsson med en motion om kostnadsfri frukost till Nackas elever i grundskola och gymnasieskola. Kommunstyrelsen har remitterat motionen till utbildningsnämnden och KSVU (KFKS-2023-00410).

Motionärerna hänvisar till skollagens skrivning om att ”I utbildningen ska hänsyn tas till elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.” Motionärerna menar att en rimlig tolkning av skrivningen är att det är samhällets ansvar att alla elever i landets samtliga skolor utöver att få ta del av en pedagogisk verksamhet av god kvalitet ska vara mätta nog att tillgodogöra sig denna verksamhet.” ”Vänsterpartiet föreslår nu på nationell nivå att riksdagen ska besluta om statlig finansiering för gratis skolfrukost till alla. Vänsterpartiet i Nacka anser att en kommun som vill ligga i framkant gott kan föregå det förslaget och agera självständigt för att få till en bättre arbetsmiljö i skolan och förbättra våra skolelevers förutsättningar att prestera väl.”

Motionärerna föreslår därför kommunfullmäktige besluta

- att kommunalt finansierad kostnadsfri frukost inrättas för alla elever i Nacka kommuns grundskolor och gymnasieskolor i väntan på beslut om statlig finansiering av kostnadsfri skolfrukost,
- att Nacka kommun förmedlar till staten att man välkomnar inrättandet av statligt finansierad kostnadsfri frukost för alla landets skolelever.

Enhetens utredning och bedömning

Utbildningsenheten anser liksom motionärerna att det är viktigt att barn och ungdomar startar dagen med en näringsriktig frukost. Utbildningsenheten anser dock att det inte är kommunens ansvar utan att det är en del av föräldraansvaret att tillse detta.

Utbildningsenheten anser att motionens förslag är problematiska av flera skäl.

Det framgår inte av motionen om motionärernas förslag endast avser elever i kommunala grund- och gymnasieskolor i Nacka eller om det även gäller elever i fristående skolor i Nacka. Men oavsett vilket, måste ersättning som utgår till Nackaelever i kommunala skolor också gå till samtliga fristående skolor. En kommun måste enligt lag ersätta

fristående skolor med samma ersättning som en kommunal skola får. Om en frukostpeng införs till samtliga Nackaelever kan detta ses som en förstärkning av skolpengen. Det innebär att samtliga fristående skolor med elever från Nacka kommun ska ersättas med samma belopp.

Den skolpeng som skickas med elever till andra kommuners grundskolor är densamma som Nacka ersätter kommunens egna skolor och fristående skolor med. När det gäller gymnasieskolan är ersättningen fastställd per program genom samverkansavtal med Stockholms läns kommuner.

Framför allt Nackas gymnasieskolor, men även övriga gymnasieskolor, har en stor andel elever från andra kommuner, för vilka Nacka inte har någon skyldighet att ekonomiskt sörja för. Enligt utbildningsenhetens bedömning finns det inget lagstöd för att Nacka skulle kunna kräva ersättning för skolfrukost av dessa elevers hemkommuner. Enligt skollagen har en skolkommun rätt till ersättning från en elevs hemkommun för elevens utbildning och det inkluderar näringsriktiga måltider som definieras som lunch¹. Det är inte heller rimligt att en skola ska exkludera elever från andra kommuner om skolfrukost för Nackaelever skulle införas. Det är med stor säkerhet inte önskvärt för mottagande skola att anordna frukost för enbart Nackaelever. I och med att en kommun inte har rätt att villkora hur skolor ska använda skolpengen, skulle en frukostpeng kunna användas till annat.

De grundskolor som erbjuder fritidshem och har barn som kommer mycket tidigt på morgonen till sitt fritids, erbjuder med stor sannolikhet frukost inom ramen för fritidshemspeng. För övriga grundskolor med elever i de högre årskurserna och för gymnasieskolorna kommer ett införande av skolfrukost innebära att de måste anställa personal som tillagar och serverar frukost, eller avtala med en entreprenör att leverera frukost. Flera gymnasieskolor har inte egna bispisningar utan ger eleverna lunchkort. Det blir svårt att definiera ett frukostkort som bara kan användas till frukost hos de företag som säljer frukost.

Motionärerna anser vidare att Nacka kommun ska förmedla till staten att det ska införas statligt finansierad frukost till elever i grund- och gymnasieskolan. Utbildningsenheten anser inte att det är en statlig angelägenhet att tillhandahålla frukost för elever i grund- och gymnasieskolan. Det ingår i föräldraansvaret att tillse att barnen får en god start på skoldagen med en fullvärdig frukost, oavsett vilka skälen är för att barnen inte äter frukost (ekonomi, tidsbrist etcetera). Anordnande av frukost för skolelever skulle dessutom bli ytterligare en pålaga för skolorna. Utbildningsenheten anser det dock som

¹ I förarbetena till tidigare skollag (prop. 1997/98:6, s. 78) framhålls att det kan anses som en del av läroplanens intentioner att eleverna får tillgång till varierad och näringsriktig mat och äta lunch tillsammans med andra elever och vuxna. I nuvarande skollag har "varierad och näringsriktig mat" förtydligats till "näringsriktig skolmåltid".

självlärt att de yngre elever som kommer mycket tidigt till fritids ska erbjudas frukost inom ramen för fritidschecken.

Utifrån ovanstående argument anser utbildningsenheten att motionens båda förslag ska avslås. Under ekonomiska konsekvenser redogörs för vad förslaget skulle innebära för kostnader för Nacka om frukostpeng införs.

Ekonomiska konsekvenser

I och med att fristående skolor har rätt till bidrag på lika villkor som kommunala skolor samt att Nackas skolpeng följer med elever till andra kommuners skolor måste kostnaden beräknas på samtliga folkbokförda elever. Å-pris för en skolfrukost är beräknat av Valfärd skolas koststrategier och controllers. Kostnaden inkluderar personal och råvaror, men inte lokalkostnader.

Beräkning av frukostpeng till samtliga Nackas folkbokförda elever från förskoleklass till gymnasieskola.

Antal elever förskoleklass-årskurs 9: cirka 15 300

Antal elever i gymnasieskolan: cirka 4 500

Uppskattat å-pris per frukost: 13 kronor exklusive ersättning för lokalkostnader.

Antal skoldagar: cirka 178

Beräknad årskostnad för frukostpeng till Nackas folkbokförda elever: 45,8 mnkr (exklusive lokalkostnader).

Konsekvenser för barn

Utbildningsenheten har svårt att bedöma om förslag till beslut innebär några konsekvenser för Nackas barn och ungdomar, det vill säga hur många föräldrar som underlåter att ge sina barn frukost på morgnarna av ekonomiska skäl eller hur många barn och elever som inte äter frukost hemma på grund av tidsbrist eller andra skäl.

Handlingar i ärendet

Tjänsteskrivelse daterad den 9 maj 2023

Bilaga Motion Kostnadsfri frukost till Nackas elever i grundskola och gymnasium

Carina Legerius
Enhetschef
Utbildningsenheten

Jill Salander
Utbildningsexpert
Utbildningsenheten

Magnus Blomberg
Controller
Utbildningsenheten

